

Szabadi Ernő Loránd

SZÉKELYFÖLD KÖZIGAZGATÁSÁNAK ALAKULÁSA ÉS ENNEK A KISEBBSÉGEKRE GYAKOROLT HATÁSA A KIEGYEZÉST KÖVETŐEN AZ 1925. ÉVI ROMÁNIAI EGYSÉGESÍTŐ KÖZIGAZGATÁSI TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSÉIG

The Development of the Public Administration of Szeklerland and Its Impact on the Local Minority Following the Austro–Hungarian Compromise, until the Entry into Force of the Romanian Law of Administrative Unification of 1925

Dr. Szabadi Ernő Loránd PhD-hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola, Szabadi.Erno.Lorand@hallg.uni-nke.hu

Jelen tanulmány célja az 1867-es kiegyezést követő közigazgatási átszervezések Székelyföldre vonatkozó hatásainak bemutatása, illetve ezeknek elemzése és összegzése az 1925. évi romániai egységesítő közigazgatási törvény hatálybalépésével bezárólag. Az első világháborút követő közigazgatási egységesítés folyamatát, a kisebbségi státuszba kényszerülökre hatással lévő jogszabályok és reformok által is hivatott szemléltetni. A kutatott kérdés szakirodalmának felhasználását kiegészítve, a korabeli romániai hivatalos közlönyöket is megvizsgálva arra törekszik, hogy a jól ismert magyar álláspont mellett a román elképzelések is helyet kapjanak. Noha a tanulmány történeti jellege vitathatatlan, ennek középpontjában a Székelyföld közigazgatásának alakulására vonatkozó folyamat helyezkedik el, és nem az említett történelmi periódus elemzése. A tanulmány korlátjaként kiemelendő a tudományos mérhetőség hiánya.

KULCSSZAVAK:

két világháború közötti periódus, egységesítés, közigazgatás, Székelyföld

The purpose of this study is to present the effects of the administrative reorganisation on Szeklerland, to analyse and summarise them following the Austro–Hungarian Compromise of 1867, until the entry into force of the Romanian Law of Administrative Unification of 1925. The process of administrative unification following the First World War is also illustrated by means of legislations and reforms affecting the constrained minority status. In addition to the use of the literature of the research area, as well as examining the official Romanian journals, the study seeks to accommodate the Romanian intensions in addition to the well-known Hungarian position. Although the historical nature of the study is indisputable, it focuses on the process of development of the public administration of Szeklerland, and not the analysis of the mentioned historical period. As a limitation of the study, the lack of scientific measurability should be emphasised.

KEYWORDS:

public administration, Szeklerland, the period between the two world wars, unification

1. A KIEGYEZÉST KÖVETŐ KÖZIGAZGATÁSI ÁTSZERVEZÉSTŐL AZ IMPÉRIUMVÁLTÁSIG

Az 1867-es kiegyezést követő közigazgatási átszervezések Székelyföldre vonatkozó hatásait illetően, elsősorban a régió hagyományos felosztásának, illetve az addigi teljes autonómiájának megszűnése emelendő ki.¹ Az első erre vonatkozó jogszabály az 1876. évi XXXIII. törvénycikk, amely alapján a székely székeket az egységes megyerendszerbe tagolták,² ezzel megszüntetve a székelyek önrendelkezési jogait és jogi intézményeit.³ E módosító átszervezés következtében a Székelyföld területén létező öt székely székből négy vármegye jött létre. Aranyosszékot bekebelezte az újonnan létrehozott Torda-Aranyos vármegye, amelynek központja Torda városa lett, ezzel megvonva annak a lehetőségét, hogy Aranyosszék ötödikként, különálló vármegyévé alakuljon.⁴ Kötelességem már a tanulmány e pontján megállapítani, hogy az említett jogszabály hatálybalépésével Székelyföld mint közigazgatási régió megszűnik létezni, és ezt követően nem is nyeri vissza az ilyen jellegű státuszát. A Székelyföld területén újonnan létrehozott négy vármegye a következő formában került kialakításra:

1. Csík vármegye, Csíkszereda központtal, amelyet a Gyergyó és Kászon fiúszékét is magába foglaló történeti Csíkszék területén alakítottak ki;
2. Háromszék vármegye, Sepsiszentgyörgy központtal, amely a történeti Háromszék, a tőle délnyugatra levő hét barcasági községet és a Felső-Fehér megyének Háromszék, valamint Brassó-vidék között fekvő két darabját foglalta magába;
3. Maros-Torda vármegye, Marosvásárhely székhellyel, amely a történelmi Marosszék mellett a volt Torda vármegye keleti részét, Kolozs megye egy részét és Szászrégent is magába foglalta;
4. Udvarhely vármegye, Székelyudvarhely központtal, amelyet a történelmi szék déli irányba való kibővített területén hoztak létre, magába olvasztva Oláhfalut, valamint a Küküllő és Felső-Fehér megyék, illetve Segesvár és Kőhalomszékek udvarhelyszéki, határszéli területeit is.⁵

Ami Székelyföld területi beosztását illeti, a fentiekben vázolt 1876-ban kijelölt vármegye és járáshatárok maradtak hatályban mindaddig, amíg sor nem került az 1925. évi romániai egységesítő közigazgatási törvény hatálybalépésére.⁶ Az első világháborúval bezárólag, a trianoni békeszerződés értelmében, Székelyföld, Erdély több történelmi régiójával együtt, a történelme során először került Romániához. Bárdi Nándor szerint Románia

¹ CSEREY 1998, 323–328.

² 1876. évi XXXIII. törvénycikk némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről.

³ PÁL 2016, 46.

⁴ PÁL 2016, 46.

⁵ ELEKES 2011, 421–422.

⁶ MARTINOVICI–ISTRATI 1921, 22.

célja a megszerzett területek (Erdély, illetve ezen belül Székelyföld) egységesítése, ezeknek a román államba való beolvasztása volt.⁷

2. IMPÉRIUMVÁLTÁS ÉS ÁTMENETI IDŐSZAK AZ ERDÉLYI, VALAMINT A SZÉKELYFÖLDI KÖZIGAZGATÁST ILLETŐEN

Amint azt az előző fejezetben már vázoltam, az 1876-os közigazgatási átszervezéssel (Székelyföld autonómiájának és különálló közigazgatási státuszának megszűnésével) egy időben, Erdély összes történelmi régiójának az ezt illető alakulása egybeforrt. Az első világháború kimenetelét követően az 1920. évi trianoni békeszerződésbe foglaltakkal bezárólag Erdély hivatalosan is Románia részévé vált.⁸ Ezt követően a két világháború közötti periódus első felében zajló, a közigazgatási átszervezést célzó folyamatot két különálló szakaszra oszthatjuk:

1. az 1918–1920 közötti impériumváltás időszakára;
2. az 1920–1925 közötti átmeneti időszakra.

A közigazgatási rendszerváltást illetően, az 1918–1920 közötti impériumváltás időszakában Romániának lényegében egyetlen kitűzött célja volt, mégpedig a magyar közigazgatás kiszorítása a helyi hatalomból, illetve ennek a behódolásra bírása.⁹ Ezt a román hadsereg és a Nemzeti Nagy Tanács (*Marele Sfat Național*) által megválasztott Erdély, Bánság és Partium kormányzótanácsa (a továbbiakban kormányzótanács, románul *Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din Ungaria*, röviden *Consiliul Dirigent*) ellenőrzésével tették, amelynek elnöki tisztségét Iuliu Maniu töltötte be, központi székhelye pedig Nagyszebenben volt.¹⁰ A Maniu által vezetett kormányzótanács 1919. január 14-én hatályba lépett rendeletével Székelyföld viszonylatában csupán Maros-Torda megye élére nevezett ki új főispánt (Csík, Udvarhely és Háromszék vármegye kivételét képezett ez alól), dr. Ioan Vescan jogász személyében. A szóban forgó rendelet továbbá kimondta, hogy a közszolgálat hivatalos nyelve ezentúl a román, a helységnevek az Erdély területén élő összes nemzet nyelvén hivatalosan is használhatók, az iskolák tanítási nyelvét az iskolafenntartókra bízta, illetve a kormányzótanács további rendelkezéséig hatályban hagyta az 1918. október 18-a előtt meghozott jogszabályokat.¹¹

A fokozatos közigazgatási módosítások a központosítás irányába mutattak, amelynek első szakasza a kormányzótanács 1921-ben való megszüntetése, illetve a kolozsvári minisztériumi regionális államtitkárság felállítását jelentette. Ezt követően az átmeneti időszakban egy új román közigazgatási apparátus rendezkedett be Székelyföldön, amely megjelenésével

⁷ BÁRDI 2016, 393–421.

⁸ 1921. évi XXXIII. törvénycikk.

⁹ BÁRDI 2016, 393–421.

¹⁰ CALCAN 2010, 16–29.

¹¹ 1919. január 14.-én megjelent hivatalos közlöny, XXVII. számú rendelete.

együtt megszűntek működni a megyei, városi és községi választott tanácsok. Szabó Csongor szerint ez a periódus az 1923. évi romániai alkotmány elfogadásával kezdődött, és a közigazgatást egységesítő 1925. évi törvény megalkotásával zárult.¹²

Az 1923. évi romániai alkotmány csupán a vallási kisebbségeket ismerte el, de az állampolgárok jogegyenlőségének kinyilatkoztatásán túl kisebbségi jogokat nem tartalmazott. A vallási kisebbségek, illetve az így felépített egyházi intézményrendszer elismerése révén, a román politikum teljesítettnek tekintette az 1919. évi nemzetközi kisebbségi szerződést, amely amúgy alacsonyabb jogerővel bírt a belföldi jogszabályokkal szemben. A gyulafehérvári határozatok nem számítottak alkotmányjogi forrásnak, illetve ebből csak az egyesülésre vonatkozó részeket cikkelyezték be. A városi és megyei közhivatalokban, az igazságszolgáltatás terén, a kereskedelmi könyvelést illetően, a postai forgalomban, illetve a sajtókiadványokat illetően csak a román állammal kapcsolatban születtek jogszabályok, amelyek ennek kötelező használatáról tanúskodtak. Ami a más nyelvek használatát illeti, a jogszabályok kizárólag csak a tiltásra szükhültek (például tilos volt a romániai magyar földrajzi és helységnevek használata).¹³

Az 1923. évi alkotmány létrejöttének, illetve hatálybalépésének számos előzménye volt. Ezek közül fontos kiemelni a radikális változásokat előidéző 1921. július 23-án kihirdetett földreformot, amely nemcsak a gazdasági, hanem a magánéletre is rányomta bélyegét:¹⁴ míg Románia ókirályságában csak a megművelhető birtokokat államosították, addig Erdélyben (beleértve Székelyföldet is) egész birtokokat sajátítottak ki, többek között azokét is, akik 1918. december 1. és 1921 nyara között külföldön tartózkodtak, vagy azokét, akik a magyar állampolgárságot választották a románnal szemben.

Ugyanakkor jellemző tendenciává vált, hogy a kisebbségek, amelyek elfogadták a román állampolgárság felvételét, később kapták meg ezt, mint a román anyanyelvű lakosság. Ezt bizonyítja Marosvásárhely helyzete 1924-ben,¹⁵ amikor is a 30–35 ezer fős városban csak 18 ezer lakosnak volt meg a román állampolgársága.¹⁶ Az állampolgárság kérdését illetően az 1924. évi állampolgársági törvény az állandó lakhely helyett az illetőséget szabta feltételül (négy év folyamatos helyben lakást, illetve a községi terhek igazolását), ezáltal jogilag negatívan diszkriminálta a magyar lakosságot, illetve pozitív diszkriminációban részesítette az 1918 után Erdélybe költözött román állampolgárokat.¹⁷ Az említettek alapján megállapítható, hogy az Erdély, illetve ezen belül Székelyföldön élő, többnyire magyar nemzetiségű személyek esetében nagyobb méreteket öltött a földterületek államosítása, mint a román ókirályság területén. Ezt követően a földterületek újraelosztása során kritériumként fogalmazták meg a román állampolgárság meglétét, tehát csak az ezzel rendelkezők

¹² SZABÓ 2014, 220–231.

¹³ BÁRDI 2008, 90–97.

¹⁴ VENCZEL 1942, 309–386.

¹⁵ A marosvásárhelyi Állami Levéltárban őrzött összeírási könyvek alapján, 1920-ban 3974 román és 23 178 magyar nemzetiségű személyt írtak össze.

¹⁶ SEBESTYÉN 2011, 140.

¹⁷ 1924. évi DCCXXIV. törvénycikk, a román állampolgárság megszerzésének és elvesztésének szabályozását illetően.

részesülhettek az újraelosztás révén kapott földterületekből. Így a román állampolgárság megszerzésének késleltetésével, az újraelosztások során alapvetően a kisebbségbe került nemzetiségek később jutottak földterületekhez. E jogi mozzanatsor indította el azt a folyamatot, amely célja a román nemzetiségűek Erdélybe, ezen belül Székelyföldre való költözését segítette elő, ugyanakkor a kisebbségi nemzetiségek (elsősorban a magyarok) nagyobb közösségeinek gyengítéséhez is hozzájárult.

A szigorú jogi szabályozások mellett gazdasági hátrányok is érintették az erdélyi, ezen belül a székelyföldi közösséget. A '20-as évek közepén Erdélyben a kivetett adó növekedése kétszer akkora volt, mint az országos adónövekedés átlaga. Ezek mellett a munkaerőpiacot és alkalmazásokat illetően több jogszabályt alkottak, amely arra kötelezte a vállalatokat, hogy alkalmazottainak 80%-a, illetve vezetőinek 50%-a román nemzetiségű személy legyen.¹⁸

Mielőtt részletezném az 1925. évi egységesítő közigazgatási törvény hatásait, röviden vázolnám az egységes nemzetállam kialakítására törekvő politikai stratégiák módozatait, pontosabban azt, hogy a kettő közül Románia mely eljárást részesítette előnyben a megszerzett területek esetében. Az egységes nemzetállam kialakítására törekvő politikai stratégiák formái a következők lehetnek:

1. Erőszakos és viszonylag gyors beavatkozás, ami az egységesítést illeti (a román okirályság jogszabályainak más tartományokra, régiókra való mielőbbi kiterjesztése).
2. Erőszakmentes beavatkozás az egységesítést illetően (az adott régiók törvényeinek, szabályozásainak és alapvető működésének megőrzése mindaddig, amíg a homogenizálás egyedi szintézis formájában meg nem történik, megőrizve a helyi lakosság kulturális és történelmi vonatkozásait).¹⁹

Mivel Románia a területi csatlakozást követően, minden újonnan megszerzett provinciára azonnali hatállyal kiterjesztette az addig érvényben lévő alkotmányát (1866),²⁰ illetve 1920 áprilisáig más rendelkezéseket és szabályozásokat is kötelezően bevezetett, megállapítható, hogy erőszakosan avatkozott be az első világháborút követően megszerzett régiók beolvasztását illetően, noha a gyakorlatban természetesen létezett egy adott átmeneti periódus.²¹ Ezt követően, 1922–1926 között az egységes nemzetállam kialakítására törekvő stratégiákat illetően a Ion és Vintilă Brătianu-féle diszkriminatív modell érvényesült, Iuliu Maniu integratív stratégiájával szemben.²²

¹⁸ BÁRDI 2008, 90–97.

¹⁹ IONAȘCU 1942, 21.

²⁰ 1918. április 10-én megjelent hivatalos közlöny, VIII. számú rendelet; 1918. december 13-án megjelent hivatalos közlöny, CCXII. számú rendelete; 1918. december 19-én megjelent hivatalos közlöny, CCXVII. számú rendelete.

²¹ ONIȘOR 2002, 21.

²² BÁRDI 2008, 90–97.

3. AZ 1925. ÉVI EGYSÉGESÍTŐ KÖZIGAZGATÁSI TÖRVÉNY ÉS KÖVETKEZMÉNYEI

Az első egységesítő közigazgatási törvényt 1925 júniusában fogadta el a bukaresti parlament. Eszerint Románia közigazgatásilag megyékből, a megyék pedig községekből álltak. Két községtípust különböztettek meg, városit és falusit. Minden község, illetve megye jog szerinti választott tanácsosok révén intézhette az ügyeit. A közigazgatási törvény szerint a községi, illetve a megyei tanácsban csak az állami oktatás egy képviselője lehetett jog szerinti tanácsos (tehát jelen jogszabály különbséget tett egy *tanácsos* és egy *jog szerinti tanácsos* között, az utóbbinak döntésbeli felsőbbrendűséget biztosítva). Mivel az állami oktatás egész Erdélyben, ezzel együtt Székelyföldön is kizárólag román nyelven valósult meg, magyar képviselők ezen az alapon be sem kerülhettek a tanácsokba (eszerint megalapozott a már felvetett hipotézis, miszerint a központilag kinevezett és helyileg megválasztott tisztségviselők szembe kerültek a helyi lakosok érdekeivel, nagyrészt figyelmen kívül hagyva a helyi igényeket). A döntésbeli felsőbbrendűség abban nyilvánult meg, hogy az ezzel rendelkező jog szerinti tanácsos véleménye, illetőleg döntése felülírta az ezt nélkülöző tanácsosok döntését.

A megye irányítója a prefektus (egyben kormányhivatalnok) volt, akit a végrehajtó hatalom (a kormány intézménye mellett ide sorolható az államfő, a minisztériumok és a közigazgatás többi központi, illetve helyi szerve)²³ nevezett ki, míg a helyhatóságé a polgármester (egyben a helyi rendőrség feje is), akit a belügyminiszter nevezett ki a tanács tagok által javasolt három jelölt közül.²⁴ A prefektus intézményének romániai bevezetésére francia minta szolgált, amely erős centralizációs hagyományokkal bírt. Románia esetében ez abban nyilvánult meg, hogy a döntések Bukarestben születtek, amelyeket az ország területén a központ által megbízott szervek hajtottak végre.²⁵

A megyék és községek területi beosztását királyi rendelet állapította meg, ami lehetőséget adott arra, hogy a végrehajtó hatalom érdekeinek megfelelően megváltoztathassa a megye-beosztást.²⁶ A megyék beosztásának átszervezése mellett (a magyar többségű megyékhez román többségű falvakat csatoltak vagy magyar többségű falvakat csatoltak el tőlük) hangsúlyt fektettek arra, hogy a megyeszékhelyeket magyar többségű városokból, román többségűekbe helyezték át, illetve esetenként eltörölték a történelmi vármegye megnevezését.

Az 1925. évi közigazgatási törvény 6. és 7. cikkelye kimondta, hogy egyetlen új (a jelen jogszabálytól eltérő) települést sem lehet létrehozni, illetve egyetlen létező település határait sem szabad módosítani. A román állampolgársággal rendelkező lakosokat leszámítva, az ettől eltérő állampolgársággal rendelkező személyek (például magyar, német) kizárólag az erre vonatkozó jogszabály feltételeit teljesítve hagyhatták el a lakcímükként megnevezett

²³ MURARU–TĂNĂSESCU 2006, 226–227.

²⁴ 1925. évi XCV. törvénycikk a közigazgatási egységesítést illetően.

²⁵ VERESS 2003, 29–34.

²⁶ 1925. szeptember 25.-én megjelent MMCDLXV. számú királyi rendelet (az 1925. október 7.-én megjelent hivatalos közlönyben publikálták).

településeket. Ez jelentős mértékben korlátozta a szabad mozgás lehetőségét, ezzel együtt a gazdasági tevékenységeket is. Az ország minden lakosa kötelező módon bejelentett lakcímmel kellett rendelkezzen azon településre bejegyezve, ahol gyakorlatilag élt. Az ettől eltérő esetekre a 8. cikkely tért ki, amely az idegen állampolgárok lakhatóságára vonatkozott, pontosabban arra, hogy minden ilyen személy adott formalitások teljesítése nélkül nem telepedhetett le Románia területén.

Míg a kormányzótanács 1919. évi rendelkezése biztosította a hivatalos román nyelv mellett a kisebbségi nyelvhasználatot úgy a helyi önkormányzatokon, mint az igazságszolgáltatáson belül (minden olyan megyében, ahol az adott kisebbség aránya meghaladta a 20%-ot), addig az 1925. évi közigazgatási törvény nem tért ki erre.²⁷ Annak érdekében, hogy a nemzetközi kisebbségi szerződéseknek bizonyos mértékben eleget tegyenek, a Legfelső Közigazgatási Tanács kezébe helyezték azt a lehetőséget, hogy az meghatározza, mikor van szüksége a helyi közösségnek, illetve közigazgatásnak a kisebbségi nyelvhasználatra. A gyakorlatban ezt egyik kormány sem tartotta kellően szükségesnek.²⁸

A települések területrendezését illetően, külön cikkelyek határozták meg annak feltételeit, miszerint a folyó évtől (1925) számítva négy éven belül tereket, utcákat zárhattak be, illetve újakat alakíthattak ki. Erről kizárólag a községi tanács dönthetett, illetve a döntést követően a kizárólagos eseteket leszámítva, egy benyújtott tervezet esetében sem fogadtak el módosító határozatokat erre vonatkozóan. A községi tanácsok rendelkeztek a határozatok kezdeményezésének, megvitatásának, illetve gyakorlatba ültetésének jogával. A községi vagy megyei tanácsosokat is a lakosság választotta, a szavazói listán nemcsak a jelöltek neve, életkora, lakhelye, hanem egy „megjegyzések” felület is található volt. A tanácsosi, választási listán kötelezően szerepelnie kellett kisebbségi képviselőnek is. Minden 21. életévét betöltő és az adott településen valós lakcímmel rendelkező román állampolgárnak joga volt a választáshoz. Ezen követelmények alól kivételt képeztek a köztisztviselők.

Az eddig említettek mellett az 1925. évi közigazgatási törvény alapján a községi tanácsok hatáskörébe tartoztak a következő, helyi ügyeknek minősített területek is: az elemi és inasoktatás, a vallásügy, a közegészségügy, az állattenyésztés, a köz- és magánépítkezések, a műemlék védelme, a költségvetés szerkesztése, illetve a kölcsönök felvétele.

A polgármester beleegyezése nélkül semmilyen építkezést vagy újjáépítést nem végezhetett senki. Ez adott esetben megalapozhatta a hatalommegosztás elvének gyakorlatba ültetését, de akár monopóliumhelyzetet is kialakíthatott (a bukaresti központi hatalom akaratának megnyilvánulása, a kinevezett és megválasztott, helyi tisztségviselők képében kontra a város lakossága). Minden polgármesteri hivatal kidolgozhatott egy, a településre vonatkozó „működési szabályzatot”, amelynek megszegése esetén a községi vezetőség 500 lejtől 5000 lejig terjedő büntetést szabhatott ki.

A tanács működését illetően, a közigazgatási törvény 40. cikkelyében azt olvashatjuk, hogy minden tanácsgyűlést kötelező módon, kizárólag csak a helyi polgármesteri

²⁷ 1919. január 14-én megjelent hivatalos közlöny, XXVII. számú rendelete.

²⁸ NAGY 1944, 178–179.

hivatalban tarthattak. Az ettől eltérő eseteket egy hónaptól két évig való letöltendő börtönbüntetéssel szankcionáltak. Az 52. cikkely értelmében a helyi tanács létrehozhatott közösségi szakbizottságokat, amelyek javaslatait figyelembe vette a városvezetés, e szakbizottságok összetételét illetően tagjai kizárólag nemi szempontból nem voltak diszkriminálhatók, tehát gyakorlatilag az etnikai megkülönböztetés lehetőségét nem zárta ki e jogszabály.²⁹

4. ÖSSZEGZÉS

Jelen tanulmányban nyomon követhetjük Székelyföld közigazgatási átszervezésének, alakulásának történetét az 1867-es kiegyezéstől kezdődően az 1925. évi romániai közigazgatási törvény érvénybelépéséig. Kijelenthetjük, hogy Székelyföld autonómiájának teljes megszűnésével egy időben a sorsának alakítását is elvesztette. Noha a Romániához való csatlakozást követően az impériumváltás időszakában nem avatkoztak Székelyföld közigazgatásának drasztikus átszervezésébe, az átmeneti időszak e régiót sem kímélte. Az erőszakos, viszonylag gyors beavatkozások az 1925. évi közigazgatási törvény hatálybalépéséig Székelyföld esetében sem képeznek kivételt. Románia központi hatalma megkezdte a kisebbségek homogenizálását, Nagy-Románia egységesítését, amelyről a jelen tanulmányban felsorakoztatott és rendezett információhalmaz is tanúskodik. Ezen felül a tanulmány megkísérli kiemelni Erdély, és ezen belül Székelyföld közigazgatásának átalakítását célzó jelentősebb mozzanatait, illetve megfogalmazni az ezek közti kapcsolatot egy, a kutatott korszakra vonatkozó, szélesebb perspektíva kialakítása érdekében.

²⁹ 1925. június 14.-én megjelent hivatalos közlöny, CXXVIII. számú rendelet.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BÁRDI Nándor (2008): A romániai magyar kisebbség a két világháború között. In BÁRDI Nándor – FEDINEC Csilla – SZARKA László szerk.: *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*. Budapest, Gondolat Kiadó, 90–97.
2. BÁRDI Nándor (2016): A két világháború között (1918–1940). In BENKŐ Elek – OBORNI Teréz – EGYED Ákos – HERMANN Gusztáv Mihály – BÁRDI Nándor – PÁL Judit szerk.: *Székelyföld története III.* Budapest–Székelyudvarhely, MTA BTK kiadása, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Haáz Rezső Múzeum. 393–421.
3. CALCAN, Gheorghe (2010): The administrative unification of the completed Romania. The stages of the administrative integration of Transylvania, 1918–1926. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, No. 30 E. 16–29.
4. CSEREY Zoltán (1998): A székely és szász székek megszüntetése és a megyerendszer általánosítása Erdélyben 1876-ban. In: *ACTA – 1998 (A Székely Nemzeti Múzeum, a Csíki Székely Múzeum és az Erdővidéki Múzeum Évkönyve)*. Sepsiszentgyörgy, T3 kiadó. 323–328. Elérhető: https://epa.oszk.hu/03200/03277/00006/pdf/EPA03277_acta_1998_1_323_328.pdf (Letöltés dátuma: 2019. 04. 01.)
5. ELEKES Tibor (2011): Székelyföld közigazgatás-földrajzi változásai a 13. századtól napjainkig. *Földrajzi Közlemények*, 135. évf. 4. sz. 421–422.
6. IONAȘCU, Aurelian (1942): Problema unificării legislației civile în cugetarea juridică românească (1919–1939). In: *Pandectele române*. Bukarest.
7. MARTINOVIĆI, Constantin – ISTRATI, Nicolae (1921): *Dicționarul Transilvaniei, Banatului și celorlalte ținuturi alipite*. Kolozsvár, Ardeal Kiadó.
8. MURARU, Ioan –TĂNĂȘESCU, Elena Simina (2006): *Drept constituțional și instituții politice*. Bukarest, C. H. Beck Kiadó.
9. NAGY Lajos (1944): *A kisebbségek alkotmányjogi helyzete Nagy-Romániában*. Kolozsvár, Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet RT, Erdélyi Tudományos Intézet.
10. ONIȘOR, Victor (2002): *Tratat de drept administrativ român*. III. kiadás, Bukarest, Lumina Lex Kiadó.
11. PÁL Judit (2016): A székek megszüntetése és az új vármegyék megszervezése. In BENKŐ Elek – OBORNI Teréz – EGYED Ákos – HERMANN Gusztáv Mihály – BÁRDI Nándor – PÁL Judit szerk.: *Székelyföld története III.* Budapest–Székelyudvarhely, MTA BTK kiadása, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Haáz Rezső Múzeum. 46.
12. SEBESTYÉN Mihály (2011): *Időtár III. Marosvásárhely történeti kronológiája 1919-től 1944-ig*. Marosvásárhely, Mentor Kiadó.
13. SZABÓ Csongor (2014): Csík megye közigazgatása (1918–1940). *Magyar Kisebbség – Nemzetpolitikai Szemle*, 19. évf. 3–4. (73–74.) sz. 220–231.
14. VENCZEL József (1942): Az erdélyi román földbirtokreform. In *Az Erdélyi Tudományos Intézet évkönyve 1940–41*. Kolozsvár, Erdélyi Tudományos Intézet. 309–386.
15. VERESS Emőd (2003): A prefektus és a prefektúra intézménye. In *Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny*, 1. sz. 29–34.

Jogi források

1. 1876. évi XXXIII. törvénycikk némely törvényhatóság területének szabályozásáról és az ezzel kapcsolatos intézkedésekről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=87600033.TV&targetdate=&printTitle=1876.+%C3%A9vi+XXXII-I.+t%C3%B6rv%C3%A9nycikk&referer=1000ev> (Letöltés dátuma: 2018. 11. 01.)
2. 1918. április 10-én megjelent hivatalos közlöny, VIII. számú rendelete – Monitorul Oficial nr. 8 din 10 aprilie 1918, pentru Basarabia
3. 1918. december 13-án megjelent hivatalos közlöny, CCXII. számú rendelete – Monitorul Oficial nr. 212 din 13 decembrie 1918, pentru Transilvania
4. 1918. december 19-én megjelent hivatalos közlöny, CCXVII. számú rendelete – Monitorul Oficial nr. 217 din 19 decembrie 1918, pentru Bucovina
5. 1919. január 14-én megjelent hivatalos közlöny, XXVII. számú rendelete – Gazeta Oficiala, 1919. Január 14/27. Magyar fordítása: MNL OL, K 610. 32 – III. 2. D.
6. 1921. évi XXXIII. törvénycikk az Észak-Amerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal, és Cseh-Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről
7. 1924. évi DCCXXIV. törvénycikk, a román állampolgárság megszerzésének és elvesztésének szabályozását illetően – Legea 724/1924 privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române
8. 1925. évi XCV. törvénycikk, a közigazgatási egységesítést illetően – Legea 95/1925 pentru Unificarea Administrativă
9. 1925. június 14-én megjelent hivatalos közlöny, CXXVIII. számú rendelete – Monitorul Oficial nr. 128. Din 14 iunie 1925
10. 1925. szeptember 25-én megjelent MMCXLV. számú királyi rendelet (az 1925. október 7-én megjelent hivatalos közlönyben publikálták) – Decretul – regal nr. 2465 / 25 septembrie 1925. Publicate în Monitorul Oficial, partea I, 7 octombrie 1925

Dr. Szabadi Ernő Loránd PhD-hallgató, a Marosvásárhely Polgármesteri Hivatala szociális közszolgálati igazgatóságán belül tevékenykedő, szociális attribútumokkal felruházott szakellenőr. Tanulmányait, alapképzését a marosvásárhelyi Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Közegészségügyi szolgáltatások és szakpolitikák szakán, illetve a Petru Maior Tudományegyetem közigazgatás szakán abszolválta, majd mesterszakos diplomát szerzett a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem szociológia és szociális munkás szakon tanácsadás a szociális szolgáltatások területén szakágon. Jelenleg doktori tanulmányait a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karán folytatja. Érdeklődési köre elsősorban a közigazgatástörténet, továbbá a nemzeti kisebbségpolitika, a kisebbségvédelem, illetve a kisebbségi jogok.